

Nr 11

Av herrar **Öhman** och **Norling**, om utredning och förslag angående införande av fem dagars skolarbetsvecka.

Frågan om skolarbetsveckans längd har i olika sammanhang varit föremål för såväl undersökningar som offentlig debatt.

Redan 1940 års skolutredning ägnade frågan om skolarbetsveckans längd stor uppmärksamhet och i en särskild expertundersökning (bilaga I till utredningens betänkande: Hygieniska förutsättningar för skolarbetet, SOU 1943: 7) analyserade skolöverläkaren dr Urban Hjärne de problem som sammanhänger med arbetsbelastningen i skolan. Dr Hjärne påvisade att det förekom en avsevärd överbelastning och framhöll bl. a. att "den långa skoldagen, som slutar för sent på dagen, och det särskilt i de högre klasserna alltför betungande hemarbetet är i både fysiskt och psykiskt avseende hygieniska skadefaktorer av första ordningen".

1946 års skolkommission, som starkt gick in för en sänkning av timantalet, framhöll bl. a. att "en skolhygieniskt olämplig arbetsbelastning ger försämrat resultat och ett högt antal lektioner garanterar därför inte i och för sig ett gott resultat".

Även om förbättringar i fråga om skolarbetsveckans längd och arbetsbelastningen i form av hemuppgifter sedan dess genomförts, är förhållandena ännu otillfredsställande. Under senare tid har sålunda i både radio och tidningspress jäktet och den alltför pressande arbetsdagen för åtminstone vissa klasser av skolbarn påtalats.

Även om skolarbetsveckans längd i första hand måste ses ur hygienisk synpunkt — vad som är bäst för barnens fysiska och psykiska hälsa i samband med skolundervisningens växande krav — har nu också tillkommit en annan aspekt, som aktualiserar den framtida skolarbetsveckan. Det är den allmänna strävan till arbetstidsförkortning, som praktiskt inletts genom riksdagens beslut om en förkortning av arbetstiden till 45 timmar i veckan under en treårsperiod. Otvivelaktigt pekar utvecklingen mot en ytterligare arbetstidsförkortning, i första hand till 40-timmarsveckan, varvid för stora arbetar- och tjänstemannakategorier frågan om fem dagars arbetsvecka framstår som det mest eftersträvansvärda. Redan nu har inom vissa fack genomförts femdagarsvecka sommartid, och med den ökning av arbetsintensiteten, som den fortskridande automatiseringen innebär, måste frågan om genomförande av femdagarsvecka året runt och för alla arbetande enligt vår mening ställas som ett näraliggande perspektiv.

Frågan om arbetsveckan för skolbarnen måste ses också i detta sammanhang. Om femdagarsvecka blir en vanlig företeelse för industriarbetare, tjänstemän och andra kategorier anställda, vore det givetvis en orimlighet om den sammanhängande ledigheten för familjerna skulle splittras genom att barnen har sex dagars skolvecka.

En förkortning av skolarbetsveckan till fem dagar (fria lördagar och söndagar) kräver en radikal omläggning av skolplanerna. Även om förbättrade pedagogiska metoder kan innebära, att undervisningsresultatet inte behöver försämrats, när antalet lektionstimmar minskas, blir ändå en omfattande prövning av skolans innehåll, ämnesfördelning, undervisningsmetoder, skolarbetets organisation etc. ofrånkomlig. Erfarenheterna visar, att genomgripande förändringar av det slag det här skulle bli fråga om måste förberedas på lång sikt och bli föremål för praktisk försöksverksamhet.

Även om ett allmänt genomförande av fem dagars arbetsvecka skulle ligga flera år framåt i tiden är det sålunda nödvändigt att i god tid planera för skolarbetsveckans anpassning härtill. En delreform med skolfria lördagar, åtminstone någon tid under vårterminens sista och höstterminens första del, för att anpassa skolbarnens ledighet till de fall, där den redan beslutade arbetstidsförkortningen uttages i form av fria lördagar sommartid, kan bli aktuell inom en nära framtid.

Mest ändamålsenligt synes vara, att den i fjol tillkallade 1957 års skolberedning med uppgift att verkställa en sammanfattande utredning i skolfrågorna får till uppgift att också utreda och framlägga förslag i frågan om skolarbetsveckans längd. Denna fråga har nämligen direkt samband med beredningens uppgift att närmare bestämma innehållet och utformningen av de olika skolformernas kurser.

Med hänvisning till vad som anförts föreslås sålunda,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om vidgade direktiv till 1957 års skolberedning i syfte att få till stånd nödvändig utredning och förslag för införande av fem dagars skolarbetsvecka.

Stockholm den 14 januari 1958

Gunnar Öhman

Anton Norling